

УДК 630*165.3

**СТАН ГЕНЕТИЧНИХ РЕЗЕРВАТИВ ОСНОВНИХ ЛІСОУТВОРЮВАЛЬНИХ
ВИДІВ В ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

¹Яцик Р.М., ²Кацуляк Ю.Д., ²Сіщук М.М., ¹Фітковська М.Р., ¹Якуб'як І.А.

¹ Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

² Український НДІ гірського лісівництва ім. П.С. Пастернака

Успішне вирішення поставлених перед лісівниками завдань з підвищення продуктивності лісів, їх стійкості, захисних, санітарно-гігієнічних і рекреаційних функцій неможливе без розробок та впровадження у лісове господарство досягнень лісової генетики, селекції, насінництва та інтродукції перспективних видів деревних рослин. У свою чергу, вибір оптимальної стратегії селекції лісових деревних видів потребує інформації про сучасний стан відібраних у природному стані та штучно створених об'єктів цінного лісового генетичного фонду та постійної лісонасінної бази.

В Держлісфонді Івано-Франківської області функціонує 56 лісових генетичних резерватів (ЛГР) 10-ти видів площею понад 2,5 тис. га. Майже половина площ ЛГР припадає на Осмолодський і Надвірнянський лісгоспи.

Атестовано 17 ЛГР бука лісового (586,9 га). З них чотири відібрані порівняно недавно, в 2004-2008 роках. Найбільше вони представлені у вологих бучинах (60 %), значно менше – вологих суббучинах і свіжих бучинах. Біля 69 % ЛГР є чистими за складом, віком 100-180 років, I-I^b бонітетів (I^a – 68 %), запасом 500-700 м³/га. Значна кількість їх поширено в Прикарпатському передгірному і низькогірному лісонасінному районі. Найгіршим станом характеризуються ЛГР як високогірних популяцій, так і на північно-східній межі їх розповсюдження.

Первинно атестовано 23 ЛГР ялини європейської площею 1051,1 га, з них 17 – в лісах Держлісфонду (натепер функціонує 18, площею 714,4 га), п'ять – у природному заповіднику Горгани (258, 6 га) та один – на території Карпатського національного природного парку (99,9 га). Два ЛГР в Осмолодському лісгоспі

(7Ял, 8Ял) замінені через масове всихання на них деревостанів, а також відібраний та атестований новий резерват у Вигодському лісгоспі (24Ял). Більшість ЛГР представляють центральну частину Горган, насадження на них ростуть у семи типах лісу. Найпоширенішими вони є у вологій буково-ялицевій смеречині (46,7 %) та вологій буково-ялицевій суsumerечині (33,3 %). Одилично представлені резервати у вологому чистоялиновому суборі, вологій буковій суsumerечині та вологій чистоялиновій суsumerечині.

Аналіз відомчих матеріалів свідчить про зменшення загальної площі ЛГР ялиці білої в області на 72,5 га і натепер вона становить 276,3 га. Вилучений з об'єктів цінного генофонду резерват 3Яц в Брошнівського лісгоспі (87,8 га), натомість атестований новий ЛГР (13Яц) на території Калуського лісгоспу (15,6 га). Резервати ялиці білої представляють крайні межі її поширення в Карпатах. В них включені деревостани з перевагою дерев з конусоподібними кронами, а у високогір'ї – пірамідальноподібними та колоновидноподібними, які більш стійкі до навалів снігу.

Атестовано п'ять ЛГР сосни звичайної реліктової на площі 394,1 га (5-9 Сзв). Вони збереглися в тих межах, що і були відібрані, як й інші сосни – кедрова європейська (3 ЛГР) та гірська (1 ЛГР). Це пов'язано з тим, що практично усі ділянки ЛГР цих видів віднесені до об'єктів і територій природозаповідного фонду як заказники, заповідні урочища, пам'ятки природи тощо. Розповсюджені такі насадження в більшості випадків на кам'янистих розсипищах і сфагнових болотах переважно у Горганах та Скибових Горганах в басейнах рік Прут, Бистриць Надвірнянської і Солотвинської.